

Slovenija in **balkanska migracijska pot**

Poročilo o razmerah - **2022**

Infokolpa, KD Gmajna, februar 2023

Vsebina

Uvod.....	3
Globalni kontekst omejevanja migracij med Afriko in Evropo.....	4
Slovenija in razmere na Balkanski poti (2018-2021)	9
Spremembe na področju upravljanja migraciji v Sloveniji v letu 2022...	12
Izpis tujih državljanov iz registra brezposelnih oseb.....	18
Izkušnje sodelovanja pri posvetovalnem telesu MNZ.....	19
Predlog sprememb Zakona o mednarodni zaščiti (ZMZ-1)	20
Viri.....	25

Uvod

Poročilo predstavlja nadaljevanje obstoječega dela civilne iniciative Infokolpa in KD Gmajna. Prvi del poročila zajema pregled mehanizmov izvajanja eksternalizacije meja na mejah Evropske unije in izvažanje evropskega mejnega režima v države zunaj Unije. Eksternalizacija meja je izraz, ki označuje izvajanje strogega mejnega režima in meddržavno omejevanje migraciji običajno s sredstvi močnejših držav, ki jim je v interesu omejiti globalne migracije najbolj ogroženih oseb iz vojnih ali drugače osiromašenih območij v bogatejše dele sveta. To omejevanje migracij običajno poteka na skrajno represiven način v obliki policijskega nasilja z opremo, ki je v tukaj obravnavanem primeru financirana s sredstvi Evropske unije ali pa neposredno iz proračunov bogatejših in politično močnejših evropskih držav. Prvo poglavje tako zajema vpogled v razmere upravljanja migracij v afriških državah od leta 2014 naprej ter izvajanje politik represivnega upravljanja z mejami na zunanjih mejah Evropske Unije. Drugo poglavje je povzetek eksternalizacijskih politik in represivnega upravljanja z mejami kot se je v zadnjih letih razvil v državah balkanske migracijske poti s fokusom na Slovenijo in Hrvaško. Tretje poglavje vsebuje pregled sprememb na področju upravljanja z migracijami v Sloveniji v letu 2022. V lanskem letu je namreč število neformalnih izročitev na Hrvaško drastično upadlo, navkljub velikemu povečanju števila iregularnih prehodov. Razlogi za spremenjeno ravnanje policije v postopkih s tujimi državljani na meji so verjetno mnogoteri, del njih predstavlja menjava vlade in sprememba v vodstvu notranjega ministrstva, manjša pripravljenost hrvaške policije za sprejem oseb iz Slovenije ter več uspešnih sodb v tožbah zaradi nehumanega ravnanja in nezakonitih izgonov proti slovenski in hrvaški državi. V četrtem poglavju so obravnavani učinki sprememb Zakona o urejanju trga dela. Konec decembra 2019 je bila namreč sprejeta sprememba tega zakona, ki je za državljane tretjih držav med drugim uvedla dodaten pogoj opravljanja izpita iz slovenskega jezika na ravni A1. Oseba, ki tega izpita ni naredila, pa je bila izbrisana iz registra brezposelnih oseb Zavoda za zaposlovanje, četudi je to pogoj za pridobitev socialne pomoči. V letu 2022 je svoj mandat nastopila zdaj že nekdanja ministrica za notranje zadeve Tatjana Bobnar, ki je izdala nova navodila za spremenjeno delovanje policistov ob meji v smeri večjega spoštovanja temeljnih pravic. Nekdanja ministrica je prav tako napovedala temeljito reformo Zakona o tujcih (Ztuj-2) in Zakona o

mednarodni zaščiti (ZMZ-1). V ta namen je bilo organiziranih več sestankov posvetovalnega telesa z nevladnimi organizacijami, kjer so te predstavile svoje predloge, ki bi bili vključeni v predlog novel zakonov, vendar je nato ministrica nepričakovano z odstopom končala svoj mandat. V petem poglavju so predstavljene naše izkušnje sodelovanja pri tem posvetovalnem telesu in v sklepnem poglavju so zapisani predlogi, ki smo jih za ta namen oblikovali v Infokolpi. Četudi je bilo delovanje posvetovalnega telesa prekinjeno zaradi odstopa ministrice in s tem tudi možnost vplivanja na ugodni iztek pri načrtovanih spremembah temeljnih zakonov na področju migracij, so bili predlogi zapisani z željo, da bodoča migracijska politika temelji na idejah družbene solidarnosti in večje integracije in ne na policijski represiji in administrativnem izključevanju.

Globalni kontekst omejevanja migracij med Afriko in Evropo

Novembra leta 2015 je v Valeti, glavnem mestu Malte, potekalo srečanje vrha držav članic Evropske unije, evropskih institucij in 35 afriških držav. Srečanje je bilo odziv na povečanje migracij, rezultat tega srečanja pa je bila vzpostavitev akcijskega načrta in vzpostavitev *Nujnega skrbniškega sklada Evropske unije za Afriko*, katerega prvotna vrednost je bila 1,8 milijarde, z leti pa so zaveze EU glede financiranja sklada narasle na 5 milijard evrov. Akcijski načrt je sestavljen iz petih točk: naslavljanje vzrokov za neregularne migracije, povečano sodelovanje glede legalnih migracij in mobilnosti, povečana zaščita migrantov in prosilcev za azil, preprečevanje in boj proti neregularni migraciji, tihotapljenju in trgovini z ljudmi in sodelovanje pri procesu deportacij in izročitev oseb brez legalnega statusa.¹ Navkljub deklarativni zavezanosti človekovim pravicam in spoštovanju mednarodnih konvencij, je bil dogodek na Malti uvod v nasilen evropski odziv na množične migracije prve polovice leta 2015. Dogovor iz Valete in podobni dogodki predstavljajo mehanizem vzpostavljanja in financiranja represivnih ukrepov glede migracij v državah, ki niso članice Evropske unije ali pa njene neposredne sosede. Razvojna pomoč in različni finančni instrumenti so glavna orodja za izpeljavo represivnih

---

¹ Valletta Summit (2015): *Action Plan*, , str. 16, dostopno na: https://www.consilium.europa.eu/media/21839/action_plan_en.pdf.

politik omejevanja migracij v neevropskih državah prek finančne podpore nacionalnim političnim elitam, financiranja varnostnega aparata in uveljavljanja zakonskih sprememb, ki jih določajo evropski donatorji.

Eksternalizacija meja je izraz, ki označuje mehanizme izvoza mejnega režima in financiranje omejevanja migraciji v drugih državah. Ena na izmed fokusnih držav evropske eksternalizacije mejnega režima je država Niger, ki leži na območju Sahela in na severu meji na Alžirijo in Libijo. Eno od pomembnejših mest v državi je Agadez, ki predstavlja glavno izhodišče za prečkanje Sahare. Od dejavnosti prevoza prek puščave na tem območju je bilo po ocenah pred kriminalizacijo migracij neposredno odvisnih 10.000 in posredno 100.000 ljudi, leta 2015 pa je parlament v Nigru sprejel zakon, ki je prej legalno dejavnost naredil za zločin, prevoznike razglasil za tihotapce in za njih uvedel večletno zaporno kazen.² Na vrhuncu globalnih migracij je po podatkih Mednarodne organizacije za migracije (IOM) leta 2016 Niger v smeri Alžirije ali Libije prečilo več kot 330.000 ljudi. Po sprejemu omenjenega zakona in krepitvi policije z obsežnim paketom vozil, ki ga je financirala Nemčija, je leta 2017 število zabeleženih prečkanj padlo na 33.000.

Navkljub zmanjšanemu številu zabeleženih migracij je število zabeleženih smrti v puščavi močno naraslo. Leta 2016 je bilo zabeleženih 95 smrti, leta 2017 pa 427.³ Povečanje števila smrtnih žrtev ob tolikšnem zmanjšanju prehodov je rezultat represivnih politik omejevanja migracij, saj so prevozniki čez puščavo zaradi preganjanja bili prisiljeni iskati daljše in bolj nevarne poti, namesto ustaljenih, kjer so postojanke in vodni viri. Niger, ki ima eno najvišjih stopenj ogroženosti prebivalstva zaradi lakote, je oktobra 2016 na svoji afriški turneji obiskala nemška kanclerka Angela Merkel. Na tem obisku je kanclerka napovedala 10 milijonov evrov za nakup okrepitev državne vojske in policije v Nigru. Avgusta naslednje leto je tedanja nemška obrambna ministrica in danes predsednica Evropske Komisije Ursula von der Leyen v Niger poslala 100 vojaških tovornjakov, 115 motorjev in 55

---

² Jérôme Tubiana, Clotilde Warin, Gaffar Mohammad Saeneen (2018): *Multilateral Damage. The impact of EU migration policies on central Saharan routes*, Netherlands Institute of International Relations Clingendael, str. 22. Dostopno: <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2018-09/multilateral-damage.pdf>.

³ Ibid., str. 25.

satelitskih telefonov.⁴ Varnostni aparat okrepljen z nemškimi donacijami je med sredo leta 2016 in aprilom 2018 polovil 282 voznikov in različnih »sprevodnikov migracij« (posredniki, stanodajalci, ipd.) in zasegel med 300 do 350 vozil. Represivna politika ne prinaša zgolj nevarnosti za migrante na poti, temveč v primeru Nigra — destabilizira regijo. Prevozniki so po večini pripadniki tuareških in tubu plemen. Ti so namreč po dosegu mirovnega dogovora, ki je končal spopade v regiji, prevzeli dejavnost transporta čez Saharo. Kriminalizacija financirana iz evropskih razvojnih skladov je na ta način neposredno zarezala v njihov dohodek in ustvarila nove pogoje oboroženega konflikta v regiji.

Podoben primer daljnosežnega uvajanja evropskega mejnega režima predstavlja Sudan. Aprila leta 2016 je Sudan obiskal evropski komisar za mednarodno sodelovanje in razvoj Neven Mimica.⁵ Komisar je obiskal državni vrh Sudana z namenom razporeditve sredstev višini 40 milijonov evrov za projekt *Boljše upravljanje migracij (Better Migration Management)*, ki se financira iz sklada sprejetega v Valeti leta 2015. V okviru projekta je sudansko notranje ministrstvo za namen delovanja 17 kontrolnih točk, zaprosilo za računalnike, kamere, skenerje, serverje, vozila in letalo. Evropska unija je potrdila vse razen letala. Tekom pogajanj je bil predsednik države še vedno Omar al Bašir, ki je bil na oblasti od leta 1993 do 2019 in je bil obsojen s strani Mednarodnega kazenskega sodišča zaradi vojnih zločinov v Darfurju. Glavnino mejne kontrole v Sudanu predstavljajo enote *Hitre podporne sile (Rapid Support Force)* oziroma krajše *RSF*, ki so nastale iz arabskih milic znanih kot *janjawid* in so bile udeležene v genocidu v Darfurju.⁶ Kot posebne enote *RSF* so bile poenotene leta 2013, od leta 2016 pa so bile neposredno pod predsednikovim nadzorom. Glede na izjave vodij te organizacije iz leta 2018, naj bi imeli na mejah države razporejenih 23 000 pripadnikov, ob tem pa velja izpostaviti, da je Sudan pomembna tranzitna država za migrante in begunce iz sosednjih držav, kot sta Čad in Eritreja. Prav te enote so po navodilih sveta vojaških generalov odigrale

---

⁴ Mark Akkerman (2018): *Expanding the Fortress*, Transnational Institute, str. 69. Dostopno: https://www.tni.org/files/publication-downloads/expanding_the_fortress_-_1.6_may_11.pdf.

⁵ Ibid., str. 59.

⁶ Jérôme Tubiana, Clotilde Warin, Gaffar Muhammad Saeneenc (2018): *Multilateral Damage. The impact of EU migration policies on central Saharan routes*, str. 39. Dostopno: <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2018-09/multilateral-damage.pdf>.

pomembno vlogo v poskusu uničenja civilnega gibanja v napadu 3. junija 2019, ko je bilo umorjenih več kot 100 protestnikov. Pokol s strani vojaških enot, ki jih je okrepila Evropska unija v okviru financiranja mejnega nadzora, se je zgodil nad protestniki, ki so zahtevali umik vojaških generalov z oblasti in prehod v civilno upravo po padcu Al Baširja.⁷ Pomemben vzvod vojaške in posledično državne moči v Sudanu tudi po padcu Al Baširja predstavljajo enote *RSF*, ki načeloma opravljajo naloge mejnega nadzora, vendar pa očitno obseg njihovega dela zajema tudi teror nad političnimi gibanji v državi. Primer Sudana nakazuje, da so evropske institucije z namenom omejitve globalnih migracij, pripravljene financirati vojaške milice, ki se svojem delu dokazano poslužujejo ugrabitev ali pomorov z namenom doseganja političnih ciljev. Evropska finančna pomoč, četudi posredno z namenom omejitve migracij, vpliva na zadeve notranje politike posameznih držav, pogosto ravno v smeri krepitve nasilnih režimov z oboroževanjem vojaških milic in tihim odobravanjem nasilnih praks državnega aparata.

Evropsko financiranje vojaških milic za namen omejevanja migracij poteka tudi v Libiji. Prek Sredozemlja je leta 2016 v Italijo prispelo 180 000 ljudi, kar je spodbudilo države članice k hitremu ukrepanju v smeri onemogočanja možnosti prečkanja Sredozemskega morja. Eden od odločilnih ukrepov je bil umik italijanske in evropske mornarice iz mednarodnih vod ob Libiji in prenehanje reševanja begunskih čolnov s strani vojaških mornaric. Sledilo je obsežno financiranje libijskih milic in treningi za opravljanje nalog obalne straže, donacije hitrih čolnov za patroljiranje in vračanja ujetih čolnov v Libijo.⁸ Odgovorni politiki in uradniki imenujejo delovanje libijske obalne straže »reševalne akcije«, pri tem pa zamolčijo nasilje, ki obstaja v libijskih zaporih za migrante in suženjskem izkoriščanju njihovega dela. Podobno kot v obeh zgornjih primerih, mejni nadzor na libijski obali, ne bi bil mogoč brez velikih evropskih finančnih vložkov. Novembra 2017 sta namreč Evropska Unija in Italija napovedala 285 milijonov evrov za vzpostavitev operativnih centrov za tako imenovane *zone*

---

⁷ Al Jazeera (2019): *Sudan protesters reject prosecutor's report into June sit-in raid*, 28.7.2019. Dostopno: <https://www.aljazeera.com/news/2019/07/sudan-protesters-reject-prosecutor-report-june-sit-raid-190728062135797.html>.

⁸ Francesca Mannocchi (2017): *Italy accused of bribing Libyan militias to stop migrants reaching Europe*, 26.8.2017. Dostopn: <https://www.middleeasteye.net/news/italy-accused-bribing-libyan-militias-stop-migrants-reaching-europe>

iskanja in reševanja (Search and Rescue Zone), s temi sredstvi pa so se okrepile libijske vojaške milice, ki so začele opravljati naloge prestrezanja čolnov in vračanja migrantov v razmere državljanske vojne v Libiji. Zaradi ukrepov je v letu 2019 v Italijo prispelo manj oseb, oblasti so tako v tistem zabeležile 11,471 prihodov neregularnih migrantov prek Sredozemskega morja.⁹ Po letu 2019 pa je število neregularnih prihodov migrantov v Italijo prek morja znova začelo naraščati. V letu 2021 je bilo zabeleženih 67,477 neregularnih prihodov oseb prek morja,¹⁰ v letu 2022 pa 105,131.¹¹

Zaradi politike eksternalizacije meja, se meje Evropske Unije premikajo vse bolj izven Evropske Unije. Hkrati s stopnjevanjem eksternalizacije meja pa se tudi presečišča migrantskega boja premikajo v afriške države same - Niger je namreč, skupaj z drugimi organizacijami, vložil pritožbo na sodišče Gospodarske skupnosti zahodnoafriških držav oziroma Ecowas, s čimer skuša izpodbijati tako imenovan Valeta zakon, ki omogoča nezakonita vračanja. Medtem ko se evropske meje vse bolj eksternalizira in ko se tudi migrantski boj premika vse bolj v afriške države pa se politika represivnosti zunanje meje EU krepi. Tako se je število nezakonitih izgonov iz Grčije v Turčijo povečalo. Po poročanju organizacije Aegean Boat Report, ki spremljala razmere v Egejskem morju, število nezakonitih izgonov in preprečitev prečkanja od leta 2021 narašča. Če turška obalna straža ne prepreči prečkanja morja, pogosto to stori grška obalna straža, ki čolne zaustavlja in onemogoči pogon, zaradi česar so nato osebe na krovu prepuščene turški oblastem, da jih poberejo. Glede na podatke organizacije je bilo tako v letu 2021 ustavljenih 902 čolnov, število oseb, ki jih je pridržala turška policija pa je znašalo 26,202,¹² v lanskem letu je bilo ustavljenih 1,677 čolnov ter s strani turške policije pa pridržanih 52,163 oseb.¹³ Sočasno z zaostrovanjem politik zapiranja mej ter vzpostavitvijo pogojev za razrast tihotapstva, je zoper bumerang učinek lastne represivne politike, grška vlada zaostрила

---

⁹ UNHCR (2020), *Mediterranean Situation* 21.1. 2020, dostopno na:

<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/73536>.

¹⁰ UNHCR (2022), *Mediterranean Situation* 14.2. 2022, dostopno na:

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/90906>

¹¹ UNHCR (2023), *Mediterranean Situation* 26.1.2023, dostopno na:

<https://data.unhcr.org/en/documents/details/98376>

¹² Aegean Boat Report (2022): Annual Report 2021. Dostopno: <https://aegeanboatreport.com/wp-content/uploads/2022/01/abr-annual-report-2021-pdf.pdf>.

¹³ Aegean Boat Report (2023): Annual Report 2022. Dostopno: <https://aegeanboatreport.com/wp-content/uploads/2023/01/ABR-Annual-Report-2022.pdf>.

sankcioniranje tihotapstva, s tem pa še dodatno kriminalizirala migracije. V grških zaporih je namreč ena petina vseh zaprtih obtoženih tihotapstva.¹⁴ Kljub temu, da podatki niso javno dostopni, se je po poročanju Bolgarskega helsinškega komiteja, stopnja nezakonitih izgonov povečala tudi v Bolgariji. Če je dotična organizacija leta 2020 zabeležila nezakonit izgon 15,173 oseb, so v letu 2021 bolgarski mejni organi izgnali 44,988 oseb, kar je tudi upoštevajoč dvakratno povečanje števila iregularnih prehodov meja, znatno višje.¹⁵ In medtem, ko se zunanje meje EU širijo v afriške države, medtem ko zidovi njene trdnjave postajajo vse bolj represivni na njenih geografskih mejah, se je situacija z nezakonitimi izgoni v Sloveniji in Hrvaški bistveno spremenila. Če je bila tu od leta 2018 nova mejna krajina v Evropi, je v lanskem letu število nezakonitih izgonov bistveno upadlo.

Slovenija in razmere na Balkanski poti (2018-2021)

Evropske države in evropske institucije s samovoljnimi posegi vplivajo na upravljanje migracij daleč stran od evropskih meja, a zelo podobne prakse uveljavljanja suverene oblasti v obliki financiranja nezakonitega delovanja državne policije in sprejema drakonske migracijske zakonodajeje mogoče opazovati tudi na bližnjih mejah Evropske unije. Slovenska policija je namreč od začetka leta 2018 do konca leta 2022 na Hrvaško po uradnih podatkih izvedla 31,680 neformalnih izročitev oseb na osnovi njihovega neregularnega prehoda meje.¹⁶ Po uradnih pojasnilih naj te osebe ne bi zaprosile za mednarodno zaščito v Sloveniji, posledično pa jih je zato dovoljeno izgnati na Hrvaško. Številna pričevanja in analiza javno dostopnih informacij razkrivajo, da so policisti pri obravnavi oseb na policijskih postajah množično

---

¹⁴ Border Violence Monitoring (2022): Black Book of Pushbacks, str. 193, knjiga IV. Dostopno: <https://left.eu/issues/publications/black-book-of-pushbacks-2022/>

¹⁵ Black Book of Pushbacks, str 392, knjiga III. Dostopno na: <https://left.eu/issues/publications/black-book-of-pushbacks-2022/>

¹⁶ Uradna poročila o številu neregularnih prehodih mej in izročitvah v sosednje države so dostopna tu: <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/statistika/mejna-problematika/nedovoljene-migracije-na-obmocju-republike-slovenije>.

ponarejali uradne postopke in onemogočali dostop do možnosti zaprositve za mednarodno zaščito.¹⁷

Izvedba izгона po postopku neformalne izročitve morda ustvarja krinko legalnosti, vendar očitnost sistematičnih kršitev razkriva izvajanje oblasti, ki se izvaja onkraj zakonskih omejitev in se izvaja kot državni zločin. Določitev meje, ki konstituira pravico imeti pravice, je na primeru upravljanja migracij jasna. Osebam, ki so mejo prečkale na neregularen način v iskanju možnosti preživetja, so zanikane najbolj temeljne pravice kot sta pravica do zaščite pred mučenjem in kolektivnim izgonom. Slovenija je namreč v teh primerih izročila osebe na Hrvaško, navkljub resni nevarnosti mučenja in izгона prek zelene meje v Bosno in Hercegovino. Slovenija glavnino evropskih sredstev za urejanje migracij pridobila iz sklada za notranjo varnost (ISF). Vrednost teh sredstev pa je za več kot enkrat višja od vrednosti, ki jo je Slovenija pridobila iz sklada namenjenega azilu in integraciji (AMIF).¹⁸ Takšno stanje povečane represije in izvajanja izgonov sta od leta 2016 do 2022 povzročila vsaj 30 smrti ljudi na poti zaradi utopitev ali izčrpanosti. Priročni krivci so v takih razmerah postali tihotapci. Politični odločevalci so namreč populistično zaostriili zakonodajo glede tihotapstva. Glede na spremembe kazenskega zakonika sprejete leta 2020 je v primeru tihotapstva ljudi zagrožena kazen od 3 do 15 let zapora, ki je odvisna od spoznane krivde obsojenca, pridobljene premoženjske koristi in povzročitve življenjske ogroženosti. Več kot petino vseh zapornikov v Sloveniji tako predstavljajo obsojeni zaradi tihotapstva.¹⁹

---

¹⁷ Za podrobnejši opis delovanja policije na slovensko hrvaški meji glej: Infokolpa, *Poročilo o nezakonitih kolektivnih izgonih na slovensko-hrvaški meji*, maj 2019 (dostopno na: <https://push-forward.org/novica/report-illegal-practice-collective-expulsion-slovene-croatian-border>) in Infokolpa, *Verižno vračanje in državno nasilje na balkanski poti - Slovenija*, september 2021 (dostopno na: <https://push-forward.org/novica/porocilo-dokumentarni-film-o-razmerah-na-balkanski-poti>).

¹⁸ V programu ISF, katerega namen je krepitev organov notranje varnosti, je bilo za Slovenijo med letoma 2014-2020 namenjenih 63,36 milijona evrov, medtem ko je bilo v program AMIF, ki je namenjen financiranju programov integracije in kreptvi azilnega sistema, namenjenih 25 89 milijona evrov (Evropska komisija, 2020).

¹⁹ Gregor Cerar (2022): *22 odstotkov vseh zapornikov so tihotapci ljudi, še več jih je v priporih*, 26.8.2022. Dostopno: <https://www.rtvsllo.si/slovenija/22-odstotkov-vseh-zapornikov-so-tihotapci-ljudi-se-vec-jih-je-v-priporih/638301>.

Sistematično nasilje hrvaške policije je bilo v zadnjih dveh letih obsežno dokumentirano. Postopke kolektivnega izгона prek zelene meje pogosto spremlja kraja denarja, pretepanje in uničevanje telefonov. V nekaterih primerih skrajno nasilje zajema tudi odvzem čevljev v zimskih mesecih, mučenje in spolno nasilje.²⁰ Navkljub mednarodnemu poročanju s strani nevladnih organizacij in medijev glede sistematičnega nasilja policije nad migranti, je Hrvaška samo v letu 2018 pridobila 17 milijonov sredstev iz evropskih skladov za namene varovanja meje. Konec leta 2020 pa je hrvaški obmejni policiji nemška ambasada donirala terenska vozila v vrednosti skoraj milijon evrov.²¹

Represiven značaj mejnega upravljanja meja tako določa tudi delovanje policijskega aparata v državah članicah. Meja med vrednim in nevrednim življenjem, postaja splošni način upravljanja, ko je množicam oseb, ki uspejo prečkati evropske meje, do skrajnosti otežena možnost legalizacije in so s tem potisnjeni v stanje dolgoletne brezpravnosti, ki omogoča pogoje hipereksploatacije delovne sile brez pravic. Kako torej razumeti obsežnost državno organiziranega nasilja, ki spremlja mehanizme »upravljanja migracij«? Mehanizmi eksternalizacije mejnega režima pričajo o kolonialnem odnosu med državami. Glede lastnosti kolonialnega prava Achille Mbembe v eseju *Exit from Democracy*, zapiše:

»Kolonialno pravo je brezpogojno podvrženo političnim imperativom. Zasnova zakona kot absolutno instrumentalnega je osvobodila nosilce moči vsakršnih pomembnih omejitev, bodisi pri izvajanju vojne, pri inkriminaciji odpora ali v vsakdanjem vladanju. Njegov konstitutivni trenutek je prazna sila, ravno zato, ker je sila brez pridržka.«²²

Represivni posegi eksternalizacije mejnega režima ustvarjajo iz celih regij mejne krajine, prostore, kjer je prehod čez območje skrajno tvegan in nevaren zaradi povečane prisotnosti policije in vojske ter nadzora, ki se izvaja z visoko tehnologijo.

---

²⁰ Lorenzo Tondo (2021): *Croatian border police accused of sexually assaulting Afghan migrant*.

Dostopno:

<https://www.theguardian.com/global-development/2021/apr/07/croatian-border-police-accused-of-sexually-assaulting-afghan-migrant>.

²¹ Ministarstvo unutrašnjih poslova (2020): *Njemačka donirala 20 vozila hrvatskoj graničnoj policiji*.

Dostopno: <https://mup.gov.hr/vijesti/njemacka-donirala-20-vozila-hrvatskoj-granicnoj-policiji/286712>.

²² Achille Mbembe (2019): *Necropolitics*, str. 26.

To ne zadeva zgolj območja državnih meja, temveč se lahko razširi čez območje celotnih držav, kjer za osebo brez ustreznih dokumentov ne obstaja kraj, kjer bi bila grožnja pridržanja in deportacije odsotna. Krepitev represivnega aparata na temelju omejevanja migracij ustvarja stanje, v katerih migracije postajajo vse bolj smrtonosne, ko silijo ljudi na vse bolj nevarne in tvegane poti. Mednarodna organizacija za migracije (IOM) je v svojem poročilu v začetku leta 2019 objavila, da je zaradi neregularnih migracij med leti 2014 in 2018 bilo dokumentiranih 30,510 smrti in izginotij na globalni ravni, od tega več kot polovica v Mediteranu.²³ Na poti med Severno Makedonijo in Slovenijo je bilo s strani aktivistov in medijev od leta 2016 do 2022 zabeleženih 259 smrti ljudi na poti.²⁴ Posebnost teh smrti je, da so navidezno nevtralne. Dogajajo se zaradi izčrpanosti v saharski puščavi ali balkanskem gozdu, utopitev v Sredozemskem morju ali v reki Drini ali Kolpi, zaradi nezdravljenih bolezni ali ozeblin v bolnici v Sarajevu ali pa kot kolateralna škoda v državljanski vojni v Libiji. Te smrti niso rezultat naključij, temveč so posledica konkretnih oblik državnega nasilja, ki se izvaja s ciljem omejevanja migracij. Mejne krajine se tako kažejo na eni strani kot prostori presežka državne oblasti v obliki nenehne ogroženosti zaradi policijskega ali vojaškega nadzora, na drugi strani pa so to prostori skrajne zapuščeniosti od pravice in zakona.

Spremembe na področju upravljanja migraciji v Sloveniji v letu 2022

Prvo poročilo, ki zadeva vpletenost slovenske policije v nezakonite prakse kolektivnih izgonov smo v civilni iniciativi Infokolpa objavili leta 2019 v slovenščini in angleščini.²⁵ Tekom večletnega aktivnega spremljanja delovanja policije na meji smo ugotovili, da je bilo med leti 2018 in 2022 na Hrvaško izvedenih 31,680 izročitev po neformalnem

---

²³ IOM (2019):, *30,000 Irregular Migration Deaths, Disappearances Between 2014-2018: IOM Report* 11.1.2019. Dostopno: <https://www.iom.int/news/30000-irregular-migration-deaths-disappearances-between-2014-2018-iom-report>.

²⁴Tamara Opačić (2022): *Balkanski put smrti*. Dostopno: https://portalnovosti.com/balkanski-put-smrti?fbclid=IwAR3A4y9XUOHNV0sT4TupBJyThoC1Tgp_vn6w1K_V-Djkz2lgTXkFCW3g7-4.

²⁵ Dostopno tu: <https://push-forward.org/novica/report-illegal-practice-collective-expulsion-slovene-croatian-border>. Poročilo je bilo prav tako objavljeno v: Časopis za kritiko znanosti, letnik XLVII, 2019, št. 278.

postopku. Po takšnem postopku so bile obravnavane osebe, ki v Sloveniji domnevno niso zaprosile za azil. Na podlagi množičnih in sistematičnih izgonov ter neštete števila pričevanj je mogoče sklepati, da uradna zgodba Slovenske policije ne drži in da se je po vsej verjetnosti na slovenskih policijskih postajah spomladi leta 2018 po seriji navodil iz vrha policije uveljavila praksa zavračanja izraženih namer za azil in množično vračanje po neformalnem postopku.

Leto 2022 predstavlja bistveno spremembo glede na prakse uradnih postopkov, ki jih policisti izvajajo pri obravnavi iregularnih prehodov meja. Število izročitev namreč se je drastično zmanjšalo. Ob zabeleženih 32,024 iregularnih prehodih meje, je bilo na Hrvaško po neformalnem postopku izročeni 2,169 oseb, kar predstavlja bistveno znižanje deleža vrnjenih oseb glede na število oseb, ki so bile pridržane zaradi iregularnega prehoda meje.²⁶ Razlogov za spremenjeno ravnanje policistov v postopkih s tujimi državljani je verjetno več. Eden od njih je manjša pripravljenost hrvaških policistov, da sprejmejo osebe, ki jih je na mejni prehod s Hrvaško pripeljala slovenska policija. Glede na informacije, ki so jih posredovale hrvaške nevladne organizacije, je hrvaško notranje ministrstvo izdalo naročila, da naj hrvaški policisti v postopku vrnitve osebe vprašajo, ali so zaprosile za azil v Sloveniji. V primeru, da oseba odvrne, da je neuspešno skušala zaprositi za azil v Sloveniji, naj hrvaški policisti postopek izročitve zavrnejo in oseb iz Slovenije ne sprejmejo.²⁷

Drugi pomemben razlog je menjava vodstva notranjega ministrstva. Maja 2022 je vodenje notranjega ministrstva prevzela Tatjana Bobnar, ki je sicer v preteklosti že bila namestnica generalnega direktorja Policije, nato pa je v letu 2018 sama prevzela mesto generalne direktorice. V vodstvu policije je sodelovala v času, ko se je vzpostavila praksa nezakonitih izgonov, vendar je nato kot notranja ministrica pomembno prispevala k temeljnim spremembam v vodenju postopkov na meji in končanju množičnih izgonov na Hrvaško. Ob nastopu mandata je namreč policijskim

---

²⁶ Policija, Nedovoljene migracije na področju Republike Slovenije (1.1.2022 do 31.12.2022), 2023.

Dostopno:

<https://www.policija.si/images/stories/Statistika/MejnaProblematika/IlegalneMigracije/2022/Decem ber2022.pdf>.

²⁷ Martin Mittendorfer (2022): Azilne politike v Regiji. Dostopno:

<https://radiostudent.si/politika/kultivator/protiazilne-politike-v-regiji>.

postajam izdala nova navodila, v katerih je policistom izrecno naročila, da morajo izražene namere za mednarodno zaščito obravnavati individualno.²⁸ Ta navodila sicer niso javno dostopna, vendar glede na uradne podatke je število neformalnih izročitev na Hrvaško v letu 2022 drastično upadlo, navkljub večjemu številu zabeleženih iregularnih prehodov meja.

Ljudje na poti Slovenijo obravnavajo predvsem kot tranzitno državo, kar kaže na bolj ali manj stabilno število oseb, ki so nastanjene v vseh razpoložljivih kapacitetah za nastanitev prosilcev za azil. Število novo nastanjenih oseb se je v lanskem letu namreč stalno gibalo med 400 in 700 osebami na mesec.²⁹ To pomeni, da ljudje zapuščajo državo in odhajajo na drugo destinacijo preden dobijo dokončno odločitev o azilni prošnji. Zaradi neugodnih pogojev bivanja, kot so dolgo čakanje na delovno dovoljenje (9 mesecev), dolgotrajnih azilnih postopkov, nizke možnosti za pridobitev pozitivne odločitve glede azilne prošnje in življenja v skupnih bivalnih prostorih azilnega doma in manj priložnosti za delo na črno, velika večina prosilcev ne ostaja v Sloveniji, temveč raje možnosti preživetja in varnosti iščejo v drugih državah. Za nekatere možnost začasne namestitve v Sloveniji prav tako pomeni, da je lažje prebroditi zimsko obdobje in čas pomanjkanja nastanitvenih zmogljivosti v drugih evropskih državah pred začetkom pomladne sezone, ko se spet pojavi potreba po sezonski delovni sili v evropski poljedelski industriji.

Bistvena sprememba na področju migracijskih razmer na Balkanski poti je bil tudi vstop Hrvaške v schengensko območje. Slovenija je bila prva schengenska država na območju Zahodnega Balkana, z vstopom Hrvaške v schengensko območje 1. 1. 2023 pa je način nadzora mobilnosti ljudi na obmejnih območjih dobil nove oblike. Načini izvajanja na južnem delu države bodo podobni tistim, ki so v zadnjih 15 letih schengenskega območja delovali na drugih obmejnih območjih z Madžarsko, Avstrijo

---

²⁸ Vanja Kovač (2022), Čedalje več nezakonitih prehodov meja. Dostopno: <https://www.rtv.slo.si/rtv365/arhiv/174911511?s=mmc>

²⁹ Urad za integracijo in oskrbo migrantov (2023): Novo nastanjeni prosilci za mednarodno zaščito v letu 2022 po mesecih. Dostopno: <https://www.gov.si/assets/vladne-službe/UOIM/STATISTIKA/December-2022/Novo-nastanjeni-prosilci-po-mesecih-2022-12-dostopna-datoteka.pdf-correctedByPAVE.pdf>

in Italijo. Hkrati Hrvaška začenja izvajati schengensko vrsto mejne kontrole na svojih južnih mejah s Srbijo, Bosno in Hercegovino ter Črno goro.

Mejna črta Slovenije je dolga 1370 km na kopnem (upoštevajoč reke) in vključuje 670 km meje s Hrvaško. Približno 1400 policistov, ki so prej delali na mejnih prehodih, bo patroljiralo na obmejnih območjih, saj vse meje Slovenije od 1. januarja 2023 spadajo v schengenski sporazum.³⁰ Stavbe na območjih uradnih mejnih prehodov bodo počasi odstranjene. Slovenska policija bo izvajala izravnalne ukrepe v notranjosti države in ob mejnih črtah. Izravnalne ukrepe izvaja osem policijskih postaj. Dve od njihovih glavnih nalog sta razkrivanje iregularnih prehodov in delovanje tihotapcev. Te policijske enote s posebnimi izravnalnimi nalogami imajo potrebno klasično in digitalno opremo za nadzor iregularnih prehodov meja.³¹

Slovenska policija je decembra 2022 v svoj vozni park uvedla 40 novih policijskih vozil. Ta so namenjena zagotavljanju dela policijskih in tudi izravnalnim ukrepom, saj ti ukrepi vsebujejo mobilne enote za operativno delovanje na terenu.³² Nove "marice", ki nadomeščajo delno dotrajana starejša intervencijska vozila, so posebna kombinirana vozila znamke Citroen, tip Jumper, z zelo zmogljivim motorjem s 165 KM. Vozila, ki so modro-rumeno-bele barve, so namenjena območnim policijskim postajam (v državi jih je 75), predvsem za neposredno izvajanje policijskega dela, kot so patroljiranje, intervencije, poostren nadzor in blokade.

Leta 2021 je slovenska policija sodelovala s statističnim uradom pri realizaciji in dokončanju skupnega projekta. Cilj je bil izboljšati nacionalno infrastrukturo in programsko opremo za doseg zanesljivosti, točnosti in doslednosti pridobivanja, urejanja, shranjevanja in posredovanja statističnih podatkov. Namen je bil nabaviti,

---

³⁰ Jaka Vran (2023): Kontrolne kabine zapustilo 1400 mejnih policistov, ki pa ne ostajajo brez službe. Dostopno na: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/kontrolne-kabine-zapustilo-1400-mejnih-policistov-ki-pa-ne-ostajajo-brez-sluzbe.html>

³¹ Policija (2023): Policijska postaja za izravnalne ukrepe. Dostopna na: <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/organiziranost/policijske-postaje/policijska-postaja-za-izravnalne-ukrepe>

³² Policija (2022): Policijski vozni park bogatejši za 40 novih "maric", prilagojenih potrebam policistov na terenu. Dostopno na: <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/116285-policijski-vozni-park-bogatejsi-za-40-novih-maric-prilagojenih-potrebam-policistov-na-terenu>

namestiti in preizkusiti programsko in strojno opremo za izboljšano nacionalno infrastrukturo v zvezi s statistiko nezakonitih migracij in statistiko vračanja ter izvajati postopke z uporabo nadgrajene tehnologije.³³

Med letoma 2015 in 2022 je slovenska policija zabeležila naslednje število oseb, ki so prestopile mejo brez dovoljenja (nedovoljene migracije).³⁴

Leto	Število nedovoljenih prehodov	Število neformalnih izročitev na Hrvaško	Komentar
2023 (do 30.6.) ³⁵	20,274	122	Skorajšnja prekinitvev izročitev na Hrvaško. Nepripravljenost vlade za zagotovitev novih nastanitvenih kapacitet. Več kot dvakratna prenapolnjenost azilnega doma Vič.
2022	32,024	2,169	Upad števila izročitev na Hrvaško, nastop nove vlade, nova navodila glede dela policistov na meji in nova strategija na področju migracij.
2021	10,198	3,860	Pandemija COVID-19 in nadaljevanje prakse množičnih izročitev. Zaradi sodb sodišča končanje množičnih izročitev iz Italije in Avstrije v Slovenijo. V Sloveniji vrhovno sodišče odločilo v prid prosilca

³³ Policija (2022): Uspešno zaključen evropski projekt za izboljšanje upravljanja statistike o migracijah, pri katerem je sodelovala tudi Policija. Dostopno: <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/115691-uspesno-je-bil-izveden-projekt-st-101035547-2020-si-migration>.

³⁴ Podatki o številu nedovoljenih prehodov in izročitvah so zbrani iz policijskih poročil dostopnih tu: <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/statistika/mejna-problematika/nedovoljene-migracije-na-obmocju-republike-slovenije>.

³⁵ Dopolnitev podatkov (avgust 2023).

			za azil zaradi izгона na Hrvaško. ³⁶
2020	14,592	9,950	Izvajanje prakse množičnih izročitev v polnem obsegu, izvajanje verižnih vračanj iz Italije in Avstrije prek Slovenije in Hrvaške v BiH.
2019	16,252	11,039	Izvajanje prakse množičnih izročitev v polnem obsegu, pojav obsežnejšega števila verižnih vračanj iz Italije in Avstrije prek Slovenije in Hrvaške v BiH.
2018	9,149	4,653	Balkanska migracijska pot se je usmerila prek BiH na Hrvaško in nato v smeri Slovenije, začetek sistematičnih izročitev iz Slovenije na Hrvaško po navodilu vrha Policije (množični izgoni).
2017	1,930	767	Izvajanje množičnih izgonov iz Hrvaške in Madžarske v Srbijo, prva poročila o nečloveškem ravnanju nad migranti s strani hrvaške, srbske in madžarske policije.
2016	1,148	592	Zaprtje meddržavno organiziranega balkanskega koridorja in začetek izvajanja izgonov ("pushback").
2015	306,215	280	Začetek obdobja meddržavnega balkanskega koridorja,

³⁶ Infokolpa, BVMN (2021): *Javno pismo ob sodbi Vrhovnega sodišča glede nezakonitosti postopkov Slovenske policije na meji*. Dostopno: <https://push-forward.org/novica/javno-pismo-ob-sodbi-vrhovnega-sodisca-glede-nezakonitosti-postopkov-slovenske-policije-na>

			Slovenija je odprla meje oktobra 2015.
2014	768	527	Gibanje migrantov na balkanski poti, pot je stara in je bila aktivna ves čas, vendar v manjšem obsegu.

Izpis tujih državljanov iz registra brezposelnih oseb

Leta 2022 so prav tako postali vidni učinki spremembe Zakona o urejanju trga dela. Konec decembra 2019 je bila namreč sprejeta novela tega zakona, ki je za državljane tretjih držav med drugim uvedla dodaten pogoj opravljanja izpita iz slovenskega jezika na ravni A1, če želijo ti ostati v registru brezposelnih Zavoda za zaposlovanje. Ukrep naj bi bil namenjen učinkovitejšemu vključevanju oseb na trg dela in jih spodbudil k aktivnemu iskanju zaposlitve. V praksi je to pomenilo, da mora oseba s tujim državljanstvom izpit opraviti v roku dvanajstih mesecev po vključitvi v aktivno iskanje zaposlitve na Zavodu. Če izpita ne opravi, je iz tega registra izbrisana, s čimer se ji prekine tudi pogodba s Centrom za socialno delo, ki osebam v perečih socialnih in ekonomskih okoliščinah nudi denarno socialno pomoč in jim s tem omogoča doseganje minimalnih sredstev za preživljanje. Kdor je zaradi neuspešno opravljenega izpita izbrisan iz registra Zavoda, se lahko vanj ponovno vključi, ko izpit opravi, a mora stroške za ponovno opravljanje izpita plačati sam. Cena za opravljanje izpita je več kot 130 €.

Na Infokolpo se je obrnilo več oseb, ki izpita niso uspešno opravile. Večina jih je uspešno opravila bralni, slušni in govorni del izpita, težave pa jim je povzročal pisni del. Kriterij za uspešno opravljen izpit je doseganje 60 odstotkov na vseh štirih področjih in odstopanje pri enem področju pomeni ne glede na uspešnost na ostalih treh neuspešno opravljen izpit. Mnogi so bili tako zaradi neuspešno opravljenega pisnega dela izpita izbrisani iz registra Zavoda, s tem pa je bila ogrožena tudi njihova socialna denarna pomoč, ki jo nujno potrebujejo. Ker v Sloveniji praviloma nimajo podpornega družinskega socialnega omrežja in praviloma opravljajo manj plačana dela ob težjih delovnih pogojih (npr. v gostinstvu, ki ga je epidemiološka kriza močno

prizadela, zaradi česar so bili mnogi ob službo), so ob umaknitvi denarne socialne pomoči pahnjeni na rob preživetja. Ob takih pogojih je uspešno opravljanje izpita močno otežkočeno. Če je treba za nameček za ponovno opravljanje izpita plačati več kot 130€, pa je lahko integracija onemogočena že zaradi težavnega materialnega stanja.

Prav tako se tečaji slovenskega jezika po težavnosti razlikujejo glede na državo izvora oziroma materni jezik tujca ter niso bistveno prilagojeni glede na različne pisne in govorne oblike slovenskega in nekega drugega maternega jezika. Tečaji, kot jih izvajajo danes, so bili namenjeni predvsem osebam iz nekdanje Jugoslavije. Učenje jezika s popolnoma drugačnim jezikovnim zapisom in govorom je bistveno težje osvojiti, če je oseba iz, recimo, arabsko govorečih in pisočih območij.

Izkušnje sodelovanja pri posvetovalnem telesu MNZ

V pomladnih mesecih leta 2022 je nova vlada s stranko Svoboda na čelu, kot notranjo ministrico imenovala nekdanjo generalno direktorico in namestnico generalnega direktorja policije Tatjano Bobnar. Bobnar je bila namestnica generalnega direktorja policije leta 2018, ko je slovenska policija začela s prakso nezakonitih izgonov in je bila kot namestnica tudi podpisnica javnosti ne v celoti znanih dokumentov, katerim je sledila izvajanja praksa množičnih izgonov. Prav tako se je stopnja nezakonitih izgonov znatno povečala v času, ko je imela mandat generalne direktorice policije. Zaradi njene dotedanje vloge pri kršenju človekovih pravic smo v Infokolpi organizirali tiskovno konferenco, kjer smo opozorili na spornost imenovane osebe za položaj nove ministrice in pomembnost položaja notranjega ministra pri zaščiti temeljnih pravic migrantov.

Nekdanja ministrica je ob svojem nastopu pričela z oblikovanjem posvetovalnega telesa z nevladnimi organizacijami, kamor je bila povabljena tudi Infokolpa. Posvetovalno telo je bilo razdeljeno v tri skupine: 1. skupino, ki se je ukvarjala z morebitno kadrovsko in infrastrukturo okrepitvijo v institucij, ki delujejo na področju migracij, 2. skupino namenjeno prevetritvi in predlaganju izboljšanja integracijskih

praks ter sodelovanju z lokalnimi oblastmi ter 3. skupino, ki je naslovila potrebne spremembe zakonov, ki se dotikajo migrantov, beguncev in tujcev (Zakon o mednarodni zaščiti, Zakon o tujcih in Zakon o državljanstvu). Začetna srečanja so delovala spodbudno, saj je ministrica spregovorila o spremembi paradigme dojemanja migracij na način, da je upoštevanje zgolj varnostnega vidika na tem področju neupravičeno. Zaradi nepričakovanega odstopa ministrice je nato posvetovalno telo nehalo delovati, plodni predlogi o izboljšanju kadrovskega stanja za migrante pristojnih institucij, morebitno celovito naslavljanje migracij, izboljšanje integracijskih praks in prepotrebne zakonske spremembe pa so s tem padli v vodo. Člani Infokolpe smo namreč trikrat obiskali skupine posvetovalnega telesa. In čeprav je težko reči koliko je tovrstna komunikacija z oblastjo plodovita, dokler ne pride do samega udejanjanja načrtanih sprememb, so bile skupine posvetovalnega telesa po naših izkušnjah smiselno zastavljene. V skupini za zakonodajne spremembe smo tako pripravljali spremembe Zakona o mednarodni zaščiti, kateremu naj bi sledila še ostala dva zakona in morda uvedba novega zakona, ki bi celostno opredeljeval področje integracije. Predlagane spremembe Zakona o mednarodni zaščiti s strani prisotnih nevladnih organizacij so šle v smer odpravljanja dodatno represivnih določb zakona, sprejetih v času vlade SDS ter na splošno skušale razrahljati obstoječe ovire za urejanje dostojnega življenja v Sloveniji kot je na primer skrajšanje roka devetih mesecev, po katerih lahko prosilec za mednarodno zaščito šele dobi dovoljenje za delo. Ključne poudarke, ki jih niso omenile druge organizacije in menimo, da so pomembne, smo prav tako poslali ministrstvu. Predlagane spremembe Zakona o mednarodni zaščiti, ki smo jih poslali ministrstvu, objavljamo spodaj.

Predlog sprememb Zakona o mednarodni zaščiti (ZMZ-1)

1. pridobivanje statusa mednarodne zaščite za osebe, ki pridejo v Slovenijo preko postopka združitve z družino,
2. podaljšanje pritožbenega roka ob zaprtju v Center za tujce pri Postojni,

3. močnejše opredeljeno in posplošeno možnost nastanitve na zasebnem naslovu, ki bi omogočila decentralizirano nastanitev prosilcev za azil,

4. strožjo opredelitev pomoči pri iskanju stanovanja oziroma zagotovitve stanovanja osebam z mednarodno zaščito in

5. uvedbo dodatnega (5.1) toleriranega statusa in (5.2) pravice do možnosti bivanja po vzoru, kot to predvideva nemška azilna zakonodaja.

Predlogi na predloge so po tem vrstnem redu opredeljeni spodaj.

1. V Zakon o mednarodni zaščiti bi se moral vključiti člen, ki bi opredeljeval, da se status mednarodne oziroma subsidiarne zaščite podeli tudi družinskim članom, ki bi prišli v Slovenijo preko postopka združitve z družino. Na ta način se ne bi le avtomatsko zagotovilo denarno nadomestilo za družinske člane kot to opredeljuje predlog spremembe 97. člena, vendar bi se tudi omogočili boljši pogoji za ne-prisilno vezanost družinskih članov oziroma partnerja (praviloma partnerice) na osebo s statusom mednarodne zaščite.
2. Pozdravljamo spreminjanje roka za pritožbo na zaprtje v Centru za tujce v Postojni iz treh dni na tri delovne dni v 84. členu, vendar ne vidimo razloga zakaj ne bi bil ta razširjen na več dni (na primer 8 dni, ki je uveljavljen rok za pritožbe v večino ostalih postopkovnih zadevah državnih institucij). Dostop do zunanjega sveta je v Centru močno omejen, kontaktiranje je oteženo, prav tako pa se možnost pritožbe dodatno zavleče z urejanjem pooblastila za zakonitega zastopnika. Zaradi birokratskih zidov je orientacija v procedurah za migranta, zaprtega v Center, močno otežena, zaradi česar menimo, da bi 8 dnevni rok dodatno olajšal možnost razumevanja razlogov za zaprtje, delovanje postopka in pravne možnosti, ki so v nastali situaciji na voljo, torej pritožbe. Prav tako se zdi to smotrno čisto iz načela enake obravnave - če je slovenskemu državljanu z znanjem slovenskega jezika dano na voljo 8 dni, da se znajde v institucionalno-birokratski džungli za zadeve, ki se ne dotikajo odvzema prostosti, potem bi položaj migranta v Centru zahteval vsaj izenačitev roka.

3. Prav tako pozdravljamo posodobitev 83. člena, ki bi vpeljal možnost ponovne uvedbe financiranja nastanitve izven azilnega doma na zasebnem naslovu prosilcu za azil, ki sodi med še posebej ranljive skupine. Pa vendarle so se prakse decentralizirane nastanitve kot jih izvajajo na primer v Trstu, izkazale za učinkovitejše integracijske prakse. Namesto zaprtja v totalni instituciji azilnega doma, ki je praviloma na odročni lokaciji, odrinjeni od centra mesta in mestnega življenja, decentralizirana nastanitev omogoča pogoje za hitrejšo integracijo. Namesto repetitivnega vsakdana in večinoma dolgega čakanja na odločitev prošnje v azilnem domu, rigoroznih in hkrati arbitrarno uveljavljenih pravil odhajanja in prihajanja ter drugih mikro pravil, nastanitev na zasebnem naslovu prosilcu omogoča graditev socialne mreže in s tem tudi možnosti za hitrejšo učenje slovenskega jezika, lažje vključevanje na trg dela, predvsem pa odtehta na psihološkem pritisku, ki jo prinaša zaprta institucija. S tem ne bi bila integracija bolj celostno začeta že tekom same obravnave prošnje za mednarodno zaščito; ne bi bile le dane možnosti za uspešnejšo integracijo, temveč bi bili z decentralizirano nastanitvijo prav tako v praksi postavljeni boljši pogoji za izognitev preobremenjenih kapacitet azilnih domov kot se je zgodilo tekom sprejema ukrajinskih beguncev, namesto da se možnost zasebne nastanitve ob prenatrpanosti ureja post festum kot to zajema člen v prejšnji različici zakona. Zato menimo, da bi možnost financiranja nastanitve na zasebnem naslovu morala biti v zakonu poudarjeno razširjena na vse prosilce, ki bi to želeli in za to vložili vlogo, ne le da bi prihajajoča različica zakona morala vrniti ta člen v isti obliki kot je bil napisan pred zadnjo spremembo. Torej, da bi se ob ponovni uvedbi možnosti financiranja iz prejšnje različice Zakona o mednarodni zaščiti črtala dikcija "lahko" 83. člena (Pristojni organ lahko odobri prosilcu razselitev na zasebni naslov, če so izpolnjeni naslednji pogoji), s čimer bi vsakemu, ki bi zaprosil morala biti omogočena nastanitev na zasebnem naslovu. Postopki odobritve zasebne nastanitve so namreč po naših izkušnjah mučni in dolgotrajni, v nekaj primerih pa enostavno niso bili odobreni, čeprav je oseba zadostovala pogojem. S spremembo dikcije

bi se temu izognili, prav tako pa bi pohitrili možnost prakse decentralizirane nastanitve.

4. Na Infokolpi opazamo tudi veliko težavo pri uspešnem iskanju stanovanja beguncev. Zakon sicer določa finančno pomoč za nastanitev in plačevanje najemnine za obdobje dveh let, vendar menimo, da zakon niti ne naslavlja problema, ki pride v praksi: drag nepremičninski trg in močno otežene oziroma v primerih večjih begunskih družin tudi nemogoče možnosti, da se na nepremičninskem trgu najde nastanitev. Razmere na nepremičninskem trgu so iz leta v leto slabše za najemnike, zaradi položaja tujca pa je možnost, da najemodajalec pristane na oddajo stanovanja toliko manjša - še posebej za samske ženske ali (večje) družine. Zato menimo, da bi moral zakon vsebovati člen, ki bi opredelil, da država zagotovi nastanitev beguncem, saj je v nasprotnem primeru finančna pomoč zgolj nominalna oziroma v vse bolj pogostih primerih nezmožnosti pridobitve najema stanovanja, popolnoma nična.

5. Prav tako močno pozdravljamo možnost pridobitve statusa iz humanitarnih razlogov. Poleg tega pa predlagamo tudi uvedbo alternativnega urejanja statusa.

- 5.1. Predlagamo, da je za osebe, ki jim je bila zavrnjena prošnja za mednarodno zaščito uveden tako imenovani tolerirani status (Duldung) kot ga poznajo v Nemčiji. Ta je dan osebam, ki ne morejo ostati v državi, ker jim je bil status za mednarodno zaščito zavrjen hkrati pa ne morejo zapustiti države (zaradi nevarnosti aretacije ali mučenja v izvorni državi, zaradi zdravstvenih razlogov, neimetja identifikacijske izkaznice oziroma papirjev, neobstoja meddržavnega sporazuma z izvorno državo

kamor bi bila oseba deportirana, dejstva, da dotična oseba študira ali je v procesu izobraževanja za delo oziroma je zaposlena). Menimo, da bi bil lahko status v veljavi najmanj šest mesecev z možnostjo podaljšanja brez izvedbe postopka vračanja v matično državo kot to velja za obstoječe dovoljenje za zadrževanje.

5.2. Prav tako predlagamo pridobivanja statusa po obrazcu, ki ga je nedavno predstavila Nemčija z zakonom o pravici do možnosti bivanja (Chancen-Aufenthaltsrecht). Ta je vezan na integracijo in čas bivanja osebe v državi, kamor se šteje tudi tolerirani status in kamor predlagamo, da bi se štel tudi čas, ko je bila oseba v postopku prošnje za mednarodno zaščite. Tako bi lahko oseba, ki je skupno s statusom prosilca za azil in toleriranim statusom najmanj pet let preživela v državi pridobila pravico do stalnega prebivanja, za katerega bi morala dokazovati znanje jezika iz ravni A1, prav tako pa bi se v to lahko štela zaposlitev in/ali sodelovanje ter vključenost v različnih organizacijah (športnih, civilno-družbenih, itd.). Pogoj za pridobivanje tega statusa v nemški različici je tudi, da oseba ni storila kaznivega dejanja ali prekrška, kar menimo, da je prekomerno potencialna sankcija in bi zadostoval pogoj, da oseba ni storila hujšega kaznivega dejanja. Nemški zakon ob zaprositvi in odobritvi omogoča nemudno enoletno dovoljenje za bivanje, ki je hkrati rok za pridobivanje potrebnih dokazil za uspešno integriranost v državo. Dovoljenje za bivanje postane stalno, ko oseba v tem časovnem roku predloži ustrezna dokazila.

Viri

Achille Mbembe (2019): *Necropolitics*, Duke University Press, London.

Aegean Boat Report (2022): *Annual Report 2021*. Dostopno:

<https://aegeanboatreport.com/wp-content/uploads/2022/01/abr-annual-report-2021-pdf.pdf>.

Aegean Boat Report (2023): *Annual Report 2022*. Dostopno:

<https://aegeanboatreport.com/wp-content/uploads/2023/01/ABR-Annual-Report-2022.pdf>.

Al Jazeera (2019): *Sudan protesters reject prosecutor's report into June sit-in raid*,

28.7.2019. Dostopno: <https://www.aljazeera.com/news/2019/07/sudan-protesters-reject-prosecutor-report-june-sit-raid-190728062135797.html>.

Border Violence Monitoring (2022): *Black Book of Pushbacks*, knjiga IV. Dostopno:

<https://left.eu/issues/publications/black-book-of-pushbacks-2022/>.

Border Violence Monitoring (2022): *Black Book of Pushbacks*, knjiga III. Dostopno:

<https://left.eu/issues/publications/black-book-of-pushbacks-2022/>.

Francesca Mannocchi (2017): *Italy accused of bribing Libyan militias to stop migrants reaching Europe*, 26.8.2017. Dostopno:

<https://www.middleeasteye.net/news/italy-accused-bribing-libyan-militias-stop-migrants-reaching-europe>

Gregor Cerar (2022): *22 odstotkov vseh zapornikov so tihotapci ljudi, še več jih je v priporih*, 26.8.2022. Dostopno:

<https://www.rtv slo.si/slovenija/22-odstotkov-vseh-zapornikov-so-tihotapci-ljudi-se-vec-jih-je-v-priporih/638301>.

Infokolpa (2019), *Poročilo o nezakonitih kolektivnih izgonih na slovensko-hrvaški meji*. Dostopno:

<https://push-forward.org/novica/report-illegal-practice-collective-expulsion-slovene-croatian-border>

Infokolpa (2021), *Verižno vračanje in državno nasilje na balkanski poti - Slovenija*. Dostopno: <https://push-forward.org/novica/porocilo-dokumentarni-film-o-razmerah-na-balkanski-poti>.

Infokolpa, BVMN (2021), *Javno pismo ob sodbi Vrhovnega sodišča glede nezakonitosti postopkov Slovenske policije na meji*. Dostopno: <https://push-forward.org/novica/javno-pismo-ob-sodbi-vrhovnega-sodisca-glede-nezakonitosti-postopkov-slovenske-policije-na>

IOM (2019):, *30,000 Irregular Migration Deaths, Disappearances Between 2014-2018: IOM Report* 11.1.2019. Dostopno: <https://www.iom.int/news/30000-irregular-migration-deaths-disappearances-between-2014-2018-iom-report>.

Jérôme Tubiana, Clotilde Warin, Gaffar Mohammad Saeneen (2018): *Multilateral Damage. The impact of EU migration policies on central Saharan routes*, Netherlands Institute of International Relations Clingendael. Dostopno: <https://www.clingendael.org/sites/default/files/2018-09/multilateral-damage.pdf>.

Jaka Vran (2023): Kontrolne kabine zapustilo 1400 mejnih policistov, ki pa ne ostajajo brez službe. Dostopno na: <https://www.24ur.com/novice/slovenija/kontrolne-kabine-zapustilo-1400-mejnih-policistov-ki-pa-ne-ostajajo-brez-sluzbe.html>

Lorenzo Tondo (2021): *Croatian border police accused of sexually assaulting Afghan migrant*. Dostopno: <https://www.theguardian.com/global-development/2021/apr/07/croatian-border-police-accused-of-sexually-assaulting-afghan-migrant>.

Mark Akkerman (2018): *Expanding the Fortress*, Transnational Institute. Dostopno: https://www.tni.org/files/publication-downloads/expanding_the_fortress_-_1.6_may_11.pdf.

Martin Mittendorfer (2022): Azilne politike v Regiji. Dostopno: <https://radiostudent.si/politika/kultivator/protiazilne-politike-v-regiji>.

Ministarstvo unutrašnjih poslova (2020): *Njemačka donirala 20 vozila hrvatskoj graničnoj policiji*. Dostopno: <https://mup.gov.hr/vijesti/njemacka-donirala-20-vozila-hrvatskoj-granicnoj-policiji/286712>.

Policija, Nedovoljene migracije na področju Republike Slovenije (1.1.2022 do 31.12.2022), 2023. Dostopno: <https://www.policija.si/images/stories/Statistika/MejnaProblematika/IllegalneMigracije/2022/December2022.pdf>.

Policija (2023): Policijska postaja za izravnalne ukrepe. Dostopna na: <https://www.policija.si/o-slovenski-policiji/organiziranost/policijske-postaje/policijska-postaja-za-izravnalne-ukrepe>.

Policija (2022): Policijski vozni park bogatejši za 40 novih "maric", prilagojenih potrebam policistov na terenu. Dostopno na: <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/116285-policijski-vozni-park-bogatejsi-za-40-novih-maric-prilagojenih-potrebam-policistov-na-terenu>.

Policija (2022): Uspešno zaključen evropski projekt za izboljšanje upravljanja statistike o migracijah, pri katerem je sodelovala tudi Policija. Dostopno: <https://www.policija.si/medijsko-sredisce/sporocila-za-javnost/sporocila-za-javnost-gpue/115691-uspesno-je-bil-izveden-projekt-st-101035547-2020-si-migration>.

Tamara Opačić (2022): *Balkanski put smrti*. Dostopno: https://portalnovosti.com/balkanski-put-smrti?fbclid=IwAR3A4y9XUOHNV0sT4TupBJyThoC1Tgp_vn6w1K_V-Djkz2lgTXkFCW3g7-4.

Urad za integracijo in oskrbo migrantov (2023): Novo nastanjeni prosilci za mednarodno zaščito v letu 2022 po mesecih. Dostopno: <https://www.gov.si/assets/vladne-službe/UOIM/STATISTIKA/December-2022/Novo-nastanjeni-prosilci-po-mesecih-2022-12-dostopna-datoteka.pdf-correctedByPAVE.pdf>.

UNHCR (2020), *Mediterranean Situation* 21.1. 2020, dostopno na:
<https://data2.unhcr.org/en/documents/details/73536>.

UNHCR (2022), *Mediterranean Situation* 14.2. 2022, dostopno na:
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/90906>.

UNHCR (2023), *Mediterranean Situation* 26.1.2023, dostopno na:
<https://data.unhcr.org/en/documents/details/98376>.

Valletta Summit (2015): *Action Plan*, Dostopno:
https://www.consilium.europa.eu/media/21839/action_plan_en.pdf.

Vanja Kovač (2022), Čedalje več nezakonitih prehodov meje. Dostopno:
<https://www.rtvsl.si/rtv365/ahiv/174911511?s=mmc>.

Poročilo so za civilno iniciativo Infokolpa pripravili Tit Starc, Jošt Žagar in Aigul Hakimova (februar, 2023) v sodelovanju s KD Gmajna.

Več informacij:

infokolpa@gmail.com

<https://push-forward.org/>

<https://www.facebook.com/infokolpa/>

<https://www.facebook.com/kdgmajna/>

<https://www.borderviolence.eu/>

Poročilo je nastalo kot del projekta *Skupni prostor za dostojno vključevanje v družbo*, ki je podprto s sredstvi *Programa ACF v Sloveniji 2014-2021*.

